

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ludvíka Davida, soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové a soudce Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatelky **L. S.**, zastoupené JUDr. Jiřím Ondrouškem, advokátem, se sídlem Senovážné náměstí 23, Praha 1, proti usnesení Městského soudu v Praze č. j. 55 Co 119/2014-43 ze dne 20. 3. 2014 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 19 L 2011/2013-23 ze dne 8. 10. 2013, takto:

I. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 8 č. j. 19 L 2011/2013-23 ze dne 8. 10. 2013 a usnesením Městského soudu v Praze č. j. 55 Co 119/2014-43 ze dne 20. 3. 2014 byla porušena základní práva stěžovatelky na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a její právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

II. Tato rozhodnutí se proto ruší.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předchozí průběh řízení

1. Ústavní stížností stěžovatelka napadla v záhlaví tohoto rozhodnutí uvedená rozhodnutí a navrhla jejich zrušení pro rozpor se svým ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces. Přitom odkázala na čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Stěžovatelka je osoba s diagnostikovaným duševním postižením – paranoidní schizofrenií. V minulosti byla několikrát hospitalizována, mimo jiné i v Psychiatrické nemocnici Bohnice.

3. Rozhodnutím Okresního soudu Praha-západ ze dne 29. 3. 2011 byla stěžovatelka zbavena způsobilosti k právním úkonům. Usnesením téhož soudu ze dne 25. 4. 2012 byl opatrovníkem ustanoven otec stěžovatelky. Toto usnesení nebylo doručeno stěžovateli.

4. Dne 25. 6. 2013 Krajský soud v Praze v usnesení č. j. 24 Co 306/2013-139 konstatoval, že usnesení o ustanovení otce stěžovatelky jejím opatrovníkem dosud nemohlo nabýt právních účinků, neboť nebylo doručeno stěžovateli. Otce stěžovatelky tedy nebylo možno považovat za řádně ustanoveného opatrovníka. Dále okresnímu soudu uložil, aby řádně dokončil opatrovnické řízení a usnesení o ustanovení opatrovníka doručil i stěžovateli. Rozhodnutí o ustanovení otce stěžovatelky jejím opatrovníkem následně nabylo právní moci dne 12. 9. 2013. Listinu toto prokazující okresní soud otci stěžovatelky vydal dne 19. 11. 2013.

5. Dne 11. 8. 2013 byla stěžovatelka rychlou záchrannou službou za asistence policie převezena z domu, kde bydlela s matkou, do Všeobecné fakultní nemocnice, neboť sousedé slyšeli volání o pomoc a stěžovatelka měla na těle četné modřiny. Existovalo podezření, že byla týrána matkou. Následně z důvodu absence místa na psychiatrické klinice Všeobecné fakultní nemocnice, byla stěžovatelka převezena do Psychiatrické nemocnice Bohnice (dále jen „Nemocnice“). Nemocnice oznámila Obvodnímu soudu pro Prahu 8 nedobrovolnou hospitalizaci stěžovatelky, neboť měla být nebezpečná sobě a okolí pro jednání pod vlivem psychózy.
6. Usnesením ze dne 12. 8. 2013 obvodní soud ustanovil opatrovníkem stěžovatelky pro detenční řízení advokátku JUDr. Jitku Mazurovou.
7. Dne 13. 8. 2013 vyšší soudní úřednice navštívila Nemocnici, kde vyslechla stěžovatelku a jejího ošetřujícího lékaře. Ten uvedl, že stěžovatelka byla do Nemocnice převezena pro výraznou dekompenzaci stavu a že momentálně je nebezpečná sobě. Stěžovatelka pouze vypověděla, že neví, proč je v Nemocnici. Její opatrovník – ustanovená advokátka – výslechu přítomna nebyla a nepodařilo se ji kontaktovat ani telefonicky.
8. Usnesením ze dne 15. 8. 2013 č. j. 19 L 2011/2013-4 obvodní soud rozhodl, že stěžovatelka byla převzata do ústavu zdravotnické péče v souladu se zákonnými důvody. Soud vycházel z odborného vyjádření ošetřujícího lékaře a dovodil, že stěžovatelka bezprostředně a závažně ohrožuje sebe nebo své okolí. Následně soud pokračoval v řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení stěžovatelky v ústavu (§ 191d odst. 1 tehdy platného znění občanského soudního řádu).
9. Dne 28. 8. 2013 otec stěžovatelky oznámil obvodnímu soudu, že byl, byť dosud nepravomocně, ustanoven opatrovníkem stěžovatelky, a že si přeje být zapojen do řízení a případně vyslechnut jako svědek.
10. Podle znaleckého posudku soudem ustanoveného znalce, MUDr. Miroslava Boreckého, ze dne 22. 9. 2013 stěžovatelka trpěla těžkou formou paranoidní schizofrenie a byla nebezpečná pro sebe i pro okolí. Znalec považoval za nepochybné jednání pod vlivem halucinatorních imperací a doporučil její držení v uzavřeném ústavu jeden až dva roky. Účast stěžovatelky u jednání a doručení rozsudku nedoporučil, protože by to mohlo zhoršit její psychotické onemocnění a také proto, že její porozumění smyslu a účelu soudního rozhodnutí bylo velmi pochybné.
11. Na jednání dne 8. 10. 2013 stěžovatelka ani její otec nebyli přítomni. K tomuto jednání nebyli ani předvoláni. Advokátka, která byla stěžovatelce ustanovena opatrovnící, byla přítomna. Byl učiněn výslech znalce, který plně odkázal na závěry svého znaleckého posudku. Opatrovnice žádné návrhy či dotazy na znalce nevznesla.
12. Napadeným rozsudkem z téhož dne obvodní soud rozhodl, že další držení stěžovatelky v Nemocnici je přípustné, účinnost tohoto rozsudku zanikne uplynutím jednoho roku a rozsudek nebude stěžovatelce doručen. Rozsudek neobsahuje odůvodnění. Opatrovnice stěžovatelky písemné vyhotovení rozsudku obdržela dne 14. 10. 2013. Odvolání proti němu za stěžovatelku nepodala.
13. Dne 2. 12. 2013 otec stěžovatelky požádal soud o zaslání rozsudku o přípustnosti dalšího držení stěžovatelky v Nemocnici. Rozsudek obdržel dne 11. 12. 2013. Dne 23. 12. 2013 stěžovatelka prostřednictvím svého otce jako opatrovníka podala proti rozsudku ze dne 8. 10. 2013 odvolání. V odvolání namítala chyby ve znaleckém posudku a skutečnost, že psychický stav stěžovatelky se pobytem v Nemocnici zhoršuje.

14. Napadeným usnesením ze dne 20. 3. 2014 Městský soud v Praze odvolání stěžovatelky odmítl jako podané neoprávněnou osobou. Uvedl, že v řízení byla stěžovatelka zastoupena ustanoveným opatrovníkem – advokátkou. Otec stěžovatelky tedy nebyl osobou oprávněnou podat za ni v tomto řízení odvolání.
15. Dne 9. 6. 2014 podal otec stěžovatelky za ni nyní posuzovanou ústavní stížnost.
16. Dne 14. 1. 2015 byla stěžovatelka z Nemocnice propuštěna do péče rodiny.

II. Argumentace stran

17. Stěžovatelka namítá, že městský soud věcně neprojednal její odvolání, i když její procesní opatrovnice byla v řízení před soudy prakticky nečinná a důsledně nehájila zájmy stěžovatelky. Proti rozsudku nepodala odvolání a při jednání se k věci vyjádřila jen stručně bez nějakého odůvodnění. To je zvláště podstatné, neboť stěžovatelka sama při jednání přítomna nebyla, a nebyl pozván ani její otec – opatrovník, ačkoliv o to předem požádal.

18. Stěžovatelka dále namítá, že po nedobrovolném umístění v Nemocnici a po aplikaci silné psychiatrické medikace byla fakticky vyloučena z realizace svého práva zvolit si pro dané řízení svého zástupce. Otec navštívil stěžovatelku dva následující dny po detenci (tedy 12. a 13. 8. 2013) a zjistil, že schopnost mezilidské komunikace se u stěžovatelky dramaticky zhoršila.

19. Obvodní soud pro Prahu 8 ve svém vyjádření uvedl, že postupoval plně v souladu se zákonem. Stěžovatelka byla u jednání zastoupena svou ustanovenou opatrovnící. O tomto jednání nebyla na základě doporučení znalce vzhledem k možnému zhoršení zdravotního stavu vyrozuměna. Při rozhodnutí vycházel ze závěrů znaleckého posudku, který jednoznačně stanovil nebezpečnost pacientky pro ni i okolí.

20. Městský soud ve svém vyjádření připustil, že odvolání podané opatrovníkem stěžovatelky mohlo být posouzeno jako jednání opatrovníka jejím jménem. Pak by ovšem šlo o odvolání opožděné.

21. Nemocnice ve svém vyjádření uvádí, že námitka pasivity ustanovené procesní opatrovnice je nepřipadná. Vzhledem ke skutkovým okolnostem předcházející hospitalizaci stěžovatelky bylo pochopitelné, pokud neshledala důvody pro podání odvolání. Nemocnice se také přiklání k názoru, že odvolání bylo podáno opožděně.

22. V replice stěžovatelka uvádí, že její odvolání bylo podáno včasně. Nemůže být poškozena na svých právech proto, že vinou soudů trvalo téměř sedmáct měsíců, než ustanovení otce jejím opatrovníkem nabylo právní moci a další dva měsíce než soud listinu o ustanovení opatrovníkem otcí doručil. Navíc v době napadeného rozhodnutí obvodního soudu již rozhodnutí o ustanovení opatrovníkem nabylo právní moci. Otec stěžovatelky podal odvolání ve lhůtě počítané od doby, kdy mu byl napadený rozsudek doručen.

III. Postup Ústavního soudu

23. Usnesením sp. zn. I. ÚS 1974/14 ze dne 26. 11. 2014 Ústavní soud rozhodl o konání jiného soudního roku v Nemocnici, neboť považoval za nutné zjistit vlastní

názor stěžovatelky na projednávanou ústavní stížnost a dát ji možnost se k věci osobně vyjádřit. Senát Ústavního soudu vedením jiného soudního roku pověřil soudkyni zpravodajku.

24. Z důvodu možné kolize zájmů mezi stěžovatelkou a jejím opatrovníkem, který za ni podal ústavní stížnost, Ústavní soud stěžovatelce pro jiný soudní rok ustanovil opatrovníka. S ohledem na povahu sporu Ústavní soud opatrovníkem ustanovil Mgr. Maroše Matiaška, LL.M., advokáta, jehož specializací je ochrana práv osob se zdravotním postižením.

25. Jiný soudní rok se konal dne 10. 12. 2014 v Nemocnici na pokoji stěžovatelky, aby bylo zajištěno neformální a příznivé prostředí pro samotnou stěžovatelku. Jiného soudního roku vedeného soudkyní zpravodajkou se vedle kolizního opatrovníka stěžovatelky, zúčastnili také zástupci dalších účastníků řízení – Obvodního soudu pro Prahu 8 a Nemocnice.

26. Stěžovatelka vypověděla, že na podmínky v Nemocnici si nestěžuje, ale chtěla by jít domů. Uvedla také, že pokud by bylo o ní vedeno nějaké řízení, chtěla by o něm vědět a vyjádřit v něm svůj názor. Otec ji v Nemocnici navštěvuje a ona se domnívá, že ji má rád a plně mu důvěřuje, že jedná v jejím zájmu.

27. Po jiném soudním roku Mgr. Maroš Matiaško, LL.M. zaslal Ústavnímu soudu své vyjádření, ve kterém uvádí, že zásah do práva na osobní svobodu stěžovatelky je extrémní. Nedobrovolné hospitalizace na maximální možnou dobu jednoho roku jsou zcela výjimečné. Tato extrémnost zásahu by měla mít za následek i vyšší míru citlivosti soudu ve vztahu k dokazování skutečností relevantních pro rozhodnutí o zákonnosti takového zásahu a zároveň i intenzivnější zapojení soudem ustanoveného právního zástupce stěžovatelky.

28. Bylo povinností obecného soudu náležitě zjistit skutkový stav věci, protože jde o nesporné řízení ovládané vyšetřovací zásadou. Toto řízení je přitom velmi důležité, protože jde o otázku osobní svobody, která je již tradičně a historicky jednou z nejdůležitějších chráněných hodnot v demokratické společnosti. Soud měl jednoznačně vyslechnout stěžovatelku samotnou, případně se alespoň o to pokusit. Jinými slovy, měl se osobně seznámit se stěžovatelkou a její situací. Soud by měl provádět výslech zásadně vždy, ledaže osoba není vůbec výslechu schopna, například z důvodu bezvědomí. Rovněž měl soud vyslechnout otce stěžovatelky, který dokonce o výslech požádal. S podivem je to, že soud musel mít vědomost o tom, že stěžovatelka byla zbavena způsobilosti k právním úkonům, navzdory tomu nejednal s ustanoveným opatrovníkem - otcem.

29. Dále uvádí, že souhlasí s argumentem otce stěžovatelky, že právní zastoupení soudem ustanovené opatrovnice nebylo efektivní. Soudem ustanovený opatrovník musí reálně a důsledně chránit práva umístěné osoby, nejen pouze formálně převzít zastupování. Efektivní zastupování předně předpokládá, že se opatrovník sám seznámí se situací umístěné osoby a po celou dobu řízení s ní bude udržovat aktivní kontakt, pokud je to možné. Je vhodné, aby opatrovník přizpůsobil formu komunikace umístěnému člověku tak, aby tento byl schopen porozumět průběhu řízení. S ohledem na význam práva na osobní svobodu, extrémní situaci stěžovatelky a výklad povinností soudem ustanovených zástupců lze dovést, že soudem ustanovená zástupkyně měla za prvé zjistit názor stěžovatelky, nebo se o to alespoň pokusit, a za druhé podat řádný opravný prostředek, a to i za situace, kdy by se stěžovatelka z důvodu špatného zdravotního stavu k této otázce nevyjádřila.

IV. Hodnocení Ústavního soudu

30. Ústavní soud v první řadě poznamenává, že ústavní stížnost byla podána otcem stěžovatelky, který je jejím opatrovníkem, neboť tato byla zbavena způsobilosti k právním úkonům. Stížnost tak byla podána osobou oprávněnou za stěžovatelku jednat.

31. Ústavní soud se také zabýval otázkou, zda stěžovatelka neměla proti odmítavému usnesení městského soudu podat žalobu pro zmatečnost (§ 229 odst. 4 občanského soudního řádu). Dospěl však k závěru, že s ohledem na zvláštní okolnosti tohoto případu by se v této konkrétní věci o účinný prostředek nápravy nejednalo.

32. V první řadě je nutno vzít v potaz zvláštní povahu rozhodnutí o přípustnosti dalšího držení v ústavu, kterým se umístěný člověk zbavuje osobní svobody až na dobu jednoho roku. Tento zásah je okamžitý a zpětně již nenapravitelný. Případné pochybení soudu prvního stupně musí být napraveno v co nejkratší době odvolacím soudem, je-li odvolání podáno. Zde nelze připustit žádné průtahy, neboť tyto mají přímé negativní dopady do jednoho z nejvýznamnějších základních práv - práva na osobní svobodu. Proto již samo chybné odmítnutí odvolání dosahuje ústavněprávní dimenze. Pokud by člověk umístěný ve zdravotním ústavu měl po chybném odmítnutí odvolání zahajovat řízení o žalobě pro zmatečnost, počkat případně na právní moc usnesení, kterým se o zmatečnosti rozhodne, a poté vyčkat nového rozhodnutí odvolacího soudu o svém odvolání, protáhne se takové řízení minimálně o několik týdnů, po které je umístěný člověk stále zbaven osobní svobody.

33. Ústavní soud také s politováním konstatuje, že o možnosti podat žalobu pro zmatečnost nejsou účastníci v rozhodnutí poučováni. To je zvláště problematické v řízení o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu, neboť v případě osob umístěných ve zdravotních ústavech z důvodu jejich duševní poruchy nelze v žádném případě předpokládat vysoký stupeň právní vzdělanosti, aby znaly všechny situace, za kterých je možno podat žalobu pro zmatečnost. To nelze předpokládat ani v případě opatrovníka stěžovatelky – jejího otce, který také nemá právní vzdělání.

34. Ústavní soud ještě dodává, že překážkou přípustnosti ústavní stížnosti není skutečnost, že napadená rozhodnutí obecných soudů již pozbyla účinnosti, neboť na základě nich byla stěžovatelka držena v Nemocnici pouze do 8. 10. 2014. Jak Ústavní soud již rozhodl v případě ústavních stížností proti vazebním rozhodnutím, nelze totiž připustit, aby ústavní stížnost ztratila opodstatněnost pouhým uplynutím času, aniž by na ústavně vadném rozhodnutí bylo cokoliv změněno [viz stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 25/08 ze dne 6. 5. 2008 (ST 25/49 SbNU 673)].

A. Kontext ústavní stížnosti – práva osob s duševním postižením

35. Podle dostupných statistických údajů zhruba jedna čtvrtina populace někdy v průběhu svého života zažije duševní poruchu, byť většina pouze relativně malou. Zhruba jedna desetina populace bude však v průběhu svého života trpět závažnými neuropsychiatrickými potížemi, jako je schizofrenie, deprese, demence, apod. (Bartlett, P., Lewis, O. a Thorold, O. *Mental Disability and the European Convention on Human Rights*. Leiden: Martinus Nijhoff, 2007, s. 2). Přesto práva těchto osob, které tvoří podstatnou část populace, bývala v minulosti opomíjena. Lidé s duševním postižením byli vystaveni silné stigmatizaci, ostrakizaci a předsudkům.

36. V 80. letech 20. století byl v rámci OSN vytvořen post zvláštního zpravodaje pro studium vztahu mezi porušeními lidských práv a zdravotním postižením. V roce 1992 byla přijata Hospodářskou a sociální radou OSN závěrečná zpráva zpravodaje „Lidská práva a osoby s postižením“ (Rezoluce č. 1992/48 z 3. 3. 1992). Zvláštní zpravodaj v ní popsal závažnost problému: Osoby se zdravotním postižením „běžně žijí v žalostných podmínkách, v důsledku přítomnosti fyzických a sociálních bariér, které brání jejich integraci a plnému zapojení do společnosti. Výsledkem je, že miliony dětí i dospělých na celém světě jsou odděleni a zbaveni prakticky všech svých práv a vedou ubohý, marginální život“ (§ 3 citované zprávy).

37. Situace v posledních desetiletích se však mění. V roce 2001 Světová zdravotnická organizace svou roční zprávu o světovém zdraví věnovala duševnímu zdraví a nazvala ji Duševní zdraví: Nové porozumění, Nová naděje (The world health report 2001 - Mental Health: New Understanding, New Hope). Jejimi hlavními poselstvími bylo, že jednak otázky duševního zdraví byly dlouho zanedbávány a jednak není odůvodnění pro vyloučení osob s duševním postižením z našich společností. Tyto osoby naopak musí dostat náležitou podporu a pomoc, jak zdravotní, tak sociální. To vše za účelem rozbití existující diskriminace a stigmatizace těchto osob ještě za života nynější generace.

38. V roce 2006 byla v rámci OSN přijata Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Česká republika ji ratifikovala v roce 2009 a od 28. 10. 2009 je v České republice účinná (č. 10/2010 Sb. m. s.). Její preambule znovu potvrdila, že lidská práva náležejí všem lidem a proto je potřebné zaručit i osobám se zdravotním postižením plné užívání práv a svobod bez diskriminace. Mezi základní zásady této mezinárodní smlouvy patří nediskriminace, respektování přirozené důstojnosti a zároveň respektování odlišnosti a přijímání osob se zdravotním postižením jako součásti lidské různorodosti a přirozenosti. Za účelem zaručení osobám se zdravotním postižením uplatnění nebo užívání všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s ostatními musí smluvní státy úmluvy přijímat „přiměřené úpravy“ standardních postupů a opatření.

39. Tento vývoj reflektuje i judikatura, včetně Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (dále též „ESLP“). Ústavní soud ve svých nálezech opakovaně kritizoval nedostatky v rozhodnutích omezujících svéprávnost (či v terminologii starého občanského zákoníku způsobilost k právním úkonům; Ústavní soud však v tomto nálezu bude používat aktuální pojmy nového občanského zákoníku), neboť tyto útočily již na samotnou důstojnost stěžovatelů. Například v nálezu sp. zn. IV. ÚS 412/04 ze dne 7. 12. 2005 (N 223/39 SbNU 353) Ústavní soud konstatoval, že obecný soud nepřipustně svým rozhodnutím ze stěžovatele vytvořil předmět, který je vyjma majetkových dispozic bezprávný. V jiných nálezech Ústavní soud obecným soudům vytýkal nedostatek respektu k posuzovaným osobám a považoval například za nepřipustné, pokud obecné soudy posuzovanou osobu nevyslechly [nález sp. zn. II. ÚS 194/11 ze dne 22. 11. 2012 (N 193/67 SbNU 319)], či jí nedoručily rozsudek [nález sp. zn. II. ÚS 303/05 ze dne 13. 9. 2007 (N 141/46 SbNU 361)].

40. Evropský soud pro lidská práva shledal porušení lidských práv osob s duševním postižením v mnoha rozsudcích, ať již v kontextu omezování svéprávnosti, nebo detencí v psychiatrických léčebnách. ESLP tyto osoby považuje za náležející ke zranitelné skupině (viz např. rozsudek velkého senátu ve věci *Stanev proti Bulharsku* ze dne 17. 1. 2012 č. 36760/06, § 120 a 153) a opakovaně kritizuje postupy vnitrostátních soudů, které nedostatečně respektují osoby s duševním postižením jako subjekty práv a řízení (viz například rozsudek ve věci *Shtukaturov proti Rusku* ze dne 27. 3. 2008 č. 44009/05: stěžovatel nebyl nijak zapojen do řízení, ve kterém byl zbaven svéprávnosti a byl

umístěn do psychiatrické nemocnice pouze na základě souhlasu svého opatrovníka bez soudního přezkumu; a další rozsudky citované níže).

41. Z uvedeného vyplývá, že osoby s duševním postižením byly v minulosti vystavovány hrubým porušováním svých lidských práv. Jejich marginalizace a přezírání jejich lidských práv je však již v současné době neakceptovatelné. Skutečnosti, že historicky jsou osoby s duševním postižením zranitelnou skupinou, musí odpovídat i zvláště obezřetný výklad právních norem jich se týkajících, který musí být v plném souladu s jejich základními právy. Osoby s duševním postižením jsou nositeli všech lidských práv a ty jim garantují ochranu a respekt k jejich přirozené lidské důstojnosti. Proto tyto osoby nelze nadále ze společnosti vylučovat, jejich lidská práva bagatelizovat a zacházet s nimi jen jako s objektem právní regulace a procedur.

B. Dotčená základní práva stěžovatelky

42. Napadená rozhodnutí byla vydána v řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení stěžovatelky v ústavu podle tehdy platného § 191d odst. 1 občanského soudního řádu. Důsledkem napadených rozhodnutí obecných soudů bylo, že stěžovatelka byla po dobu jednoho roku držena bez svého souhlasu ve zdravotním ústavu. Zjevně tak bylo dotčeno její právo na osobní svobodu garantované čl. 8 Listiny a čl. 5 Úmluvy. Stěžovatelka v ústavní stížnosti však nebrojí proti samotnému zbavení osobní svobody jako takovému, ale proti údajným procesním pochybením, která provázela napadená rozhodnutí. Stěžovatelka tedy fakticky namítá porušení svých procesních práv, které jsou Listinou chráněna v rámci dílčích aspektů práva na spravedlivý proces, tak jak je garantován v článcích 36 až 38 Listiny.

43. Ústavní soud však nemůže ztrácet ze zřetele kontext, v jakém byla napadená rozhodnutí vydána. Například v obdobné věci týkající se nařízení soudu o umístění jednotlivce na pozorování ve zdravotnickém ústavu v rámci trestního řízení Ústavní soud shledal, že porušení práva na spravedlivý proces má za důsledek také porušení práva na osobní svobodu [nález sp. zn. I. ÚS 563/06 ze dne 1. 2. 2007 (N 22/44 SbNU 267)].

44. Podle Úmluvy jsou procesní práva v rámci řízení o zbavení osobní svobody integrální součástí práva na osobní svobodu v čl. 5 odst. 4 Úmluvy. Toto ustanovení se sice primárně vztahuje na řízení, které zahajuje sama osoba, která je zbavena osobní svobody, avšak ESLP ve své judikatuře aplikovatelnost tohoto článku vztáhl i na řízení, které jsou zahajována ex officio, případně z podnětu jiných osob (v kontextu vazby viz např. rozsudek ESLP ve věci *Lebedev proti Rusku* ze dne 25. 10. 2007 č. 4493/04, § 72).

45. U řízení o dalším držení ve zdravotním ústavu je také nutno zohlednit, že toto řízení je zahájeno automaticky a neexistuje žádné jiné řízení, které by mohla zahájit sama umístěná osoba. Návrh na propuštění podle § 82 zákona o zvláštních řízeních soudních (či dříve podle § 191f občanského soudního řádu) je možno podat až po rozhodnutí o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu. Taková úprava, která obsahuje soudní kontrolu detence bez ohledu na vůli umístěné osoby, je pro umístěné osoby výhodnější, neboť u těchto osob často nelze z důvodu jejich zdravotního stavu předpokládat kvalifikované zahájení řízení o svém propuštění. Nelze však akceptovat, aby na druhé straně tato řízení nepodléhala čl. 5 odst. 4 Úmluvy a umístěným osobám neposkytovala žádné procesní záruky. V takovém případě by totiž česká úprava byla

v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy, neboť umístěná osoba by neměla k dispozici žádné řízení, ve kterém by mohla zákonnost svého držení v ústavu nechat přezkoumat. Nakonec z některých rozsudků ESLP lze dovodit, že čl. 5 odst. 4 Úmluvy se vztahuje i na řízení o soudním přezkumu oprávněnosti nedobrovolné hospitalizace ve zdravotním ústavu, byť by i takové řízení nebylo zahájeno samotnou umístěnou osobou, ale šlo o automatický přezkum zahájený soudem ex officio (viz rozsudek ESLP ve věci *Megyeri proti Německu* ze dne 12. 5. 1992 č. 13770/88, § 21 a následující). Ústavní soud tedy dospívá k závěru, že na řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu podle tehdy platného § 191d odst. 1 občanského soudního řádu (a nyní podle § 80 a souvisejících zákona o zvláštních řízeních soudních) se aplikuje čl. 5 odst. 4 Úmluvy, a proto toto řízení musí splňovat i všechny požadavky tohoto ustanovení Úmluvy, samozřejmě s přihlédnutím ke specifické povaze tohoto řízení.

46. Ústavní soud je tedy toho názoru, že případná závažná procesní pochybení v řízení, ve kterém došlo k rozhodnutí o detenci ve zdravotním ústavu, mohou vyústit nejen v porušení příslušných aspektů práva na spravedlivý proces, ale i práva na osobní svobodu podle čl. 8 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy. Proto bude Ústavní soud ústavní stížnost posuzovat jak z hlediska práva na spravedlivý proces, tak z hlediska práva na osobní svobodu.

C. Právo na osobní svobodu a spravedlivý proces

1. Obecné principy

47. Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že právo na osobní svobodu je jedno z nejvýznamnějších základních práv a k použití zákonných výjimek z tohoto práva je nutno přistupovat pouze za přísného dodržení všech zákonných podmínek a tyto vykládat restriktivně [nález sp. zn. I. ÚS 563/06 ze dne 1. 2. 2007 (N 22/44 SbNU 267): v dané věci šlo o nařízené pozorování duševního stavu obviněného ve zdravotnickém zařízení]. Rovněž podle judikatury ESLP má článek 5 Úmluvy chránící právo na osobní svobodu v demokratické společnosti vrcholný význam (rozsudek ve věci *Župa proti České republice* ze dne 26. 5. 2011 č. 39822/07, § 45).

48. Podle čl. 8 odst. 1 Listiny je osobní svoboda zaručena. Podle čl. 8 odst. 6 Listiny zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Tímto zákonem je zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), který v § 38 odst. 1 písm. b) umožňuje nucenou hospitalizaci pacienta, jestliže „ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak“.

49. Na tyto hmotněprávní podmínky, které mají vyloučit svévoli při zbavování osobní svobody, navazují záruky procesního charakteru. Ty zaručují, že splnění hmotněprávních podmínek a tedy opodstatněnost zbavení osobní svobody bude přezkoumána předem daným procesním postupem garantujícím práva osob, o kterých se jedná. Tyto procesní záruky byly v době předmětných událostí v nyní posuzovaném případě obsaženy v občanském soudním řádu. Jednalo se o řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení osoby v ústavu podle tehdy platného § 191d odst. 1 občanského soudního řádu, tedy řízení v rámci kterého vznikla rozhodnutí, která stěžovatelka napadá touto ústavní stížností.

50. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva splnění hmotněprávních podmínek pro zbavení osobní svobody musí být podrobena pečlivé kontrole příslušných orgánů. Přezkum soudů musí být důkladný, neboť jedině tehdy lze mít za to, že procesní záruky před svévolným zbavením osobní svobody jsou skutečně účinné v praxi (rozsudek ESLP ve věci *Župa proti České republice* ze dne 26. 5. 2011 č. č. 39822/07, § 51 a 61). Nutnost provádění účinného soudního přezkumu zákonnosti přijetí a držení osob ve zdravotních ústavech vyslovil ve svých závěrečných doporučeních pro Českou republiku i Výbor pro lidská práva (Závěrečná doporučení pro Českou republiku ze dne 9. 8. 2007, č. CCPR/C/CZE/CO/2, § 14).

51. Z judikatury ESLP dále vyplývá, že závažnost toho, co je pro účastníka řízení v sázce, je relevantní pro posouzení spravedlivosti procesu (viz rozsudek ESLP ve věci *D. D. proti Litvě* ze dne 14. 2. 2012 č. 13469/06, § 119). V řízení, z něhož vyšla napadená rozhodnutí, bylo pro stěžovatelku v sázce zbavení osobní svobody až v maximální možné míře dvanácti měsíců, k čemuž nakonec i napadeným rozsudkem došlo. Zásah do základních práv stěžovatelky - umožnění zbavení osobní svobody až na dvanáct měsíců - byl tedy velmi závažný a tomu musí odpovídat vysoký standard ochrany procesních práv stěžovatelky.

52. Na druhou stranu Ústavní soud uznává, že v případech osob s duševním postižením je nutno brát také ohled na ochranu zdraví a života všech dotčených osob, což si může vyžádat různé odchylky od běžných postupů (obdobně soustavně konstatuje ESLP – viz např. rozsudek ve věci *Shtukaturov proti Rusku* ze dne 27. 3. 2008 č. 44009/05, § 68). Nicméně pokud jsou dané odchylky od standardního procesního postupu v neprospěch osob s duševním postižením, je možno je akceptovat pouze pokud je prokázáno, že jsou proporcionální vzhledem k nějakému legitimnímu zájmu (zpravidla ochrana jejich zdraví nebo zdraví ostatních). Zároveň je třeba posoudit, zda nebylo možné daná procesní práva zajistit procesní úpravou, kterou by bylo řízení bez nadměrných těžkostí modifikováno ve prospěch zajištění plných procesních práv osob s duševním postižením.

53. Povinnost přizpůsobit řízení osobám se zdravotním postižením vyplývá i z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (č. 10/2010 Sb. m. s.). Podle čl. 13 odst. 1 této úmluvy mají osoby se zdravotním postižením právo na účinný přístup ke spravedlnosti na rovnoprávném základě s ostatními, mimo jiné i prostřednictvím procedurálních a věku odpovídacích úprav, s cílem usnadnit jim účinné plnění jejich role jako přímých nebo nepřímých účastníků a svědků při všech soudních řízeních, a to i ve fázi vyšetřování a předběžného řízení. Podle čl. 14 odst. 2 této úmluvy mají osoby se zdravotním postižením, které byly jakýmkoli postupem zbaveny svobody, právo, na rovnoprávném základě s ostatními, na záruky uznávané mezinárodním právem v oblasti lidských práv a bylo s nimi zacházeno v souladu s cíli a zásadami této úmluvy, včetně poskytnutí přiměřené úpravy (*reasonable accommodation, aménagements raisonnables*).

54. S ohledem na námitky stěžovatelky a procesní záruky v řízení, jejichž předmětem je zbavení osobní svobody, Ústavní soud v postupu Obvodního soudu pro Prahu 8 spatřuje několik otázek, které mohou dosahovat ústavněprávní roviny. Jde o otázku náležitého odůvodnění rozhodnutí, vyslechnutí stěžovatelky, efektivního právního zastoupení stěžovatelky a její přístup k odvolacímu soudu. Těmito otázkami se nyní Ústavní soud bude postupně zabývat.

2. Náležitě odůvodnění rozhodnutí

55. Ústavní soud již v minulosti konstatoval, že „požadavek řádného a vyčerpávajícího zdůvodnění rozhodnutí orgánů veřejné moci [je] jednou ze základních podmínek ústavně souladného rozhodnutí ... přičemž tento imperativ nabývá na významu a je o to důrazněji důvodný právě ve vztahu k rozhodnutím, jimiž dochází k omezení ústavně zaručeného práva na osobní svobodu, ... Proto také rozhodnutí, ve kterých absentuje řádné a vyčerpávající odůvodnění, jimž je osobní svoboda omezena, není v souladu s ústavním pořádkem“ [(nález sp. zn. I. ÚS 563/06 ze dne 1. 2. 2007 (N 22/44 SbNU 267); obdobně nález sp. zn. I. ÚS 980/14 ze dne 18. 6. 2014)]. Nutnost řádného odůvodnění rozhodnutí o zbavení osobní svobody zdůrazňuje také judikatura ESLP, podle které je odůvodnění jednou ze záruk před svévolným zbavením svobody (viz např. rozsudek velkého senátu ve věci *Mooren proti Německu* ze dne 9. 7. 2009 č. 11364/03, § 79; či rozsudek ve věci *Stašaitis proti Litvě* ze dne 21. 3. 2002 č. 47679/99, § 67-68).

56. Napadený rozsudek obvodního soudu žádné odůvodnění neobsahuje. Není tedy vůbec jasné, v čem soud spatřoval naplnění hmotněprávních podmínek (viz § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách) zbavení osobní svobody stěžovatelky. Lze se pouze domnívat, že se soud plně ztotožnil se závěrem znaleckého posudku, podle kterého je stěžovatelka nebezpečná sobě a okolí. Toto však musí být v odůvodnění postaveno na jisto.

57. Nelze také zapomínat, že o přípustnosti držení ve zdravotním ústavu rozhoduje soud a nikoliv znalec. Znalecký posudek je pouze důkazním prostředkem, jedním z podkladů pro rozhodování, který musí soud podrobit kritickému zhodnocení, jak konstatoval Ústavní soud například v nálezu sp. zn. I. ÚS 4457/12 ze dne 24. 7. 2013 či nálezu sp. zn. I. ÚS 563/06 ze dne 1. 2. 2007 (N 22/44 SbNU 267). Soud, i když samozřejmě vychází z provedeného dokazování včetně znaleckého posudku, musí sám odůvodnit, proč spatřuje naplnění zákonných podmínek pro zbavení osobní svobody v daném konkrétním případě.

58. Rovněž z napadeného rozhodnutí není jasné, zda soud zvažoval, zda detenci sledovaného cíle - ochrany stěžovatelky a okolí - nebylo možno dosáhnout jinými prostředky. Jak vyplývá z judikatury ESLP zbavení osobní svobody je tak závažným zásahem, že je odůvodněné pouze tehdy, pokud byla zvažována jiná, méně omezující opatření a bylo shledáno, že jsou nedostatečná k ochraně daného jednotlivce nebo veřejnosti (viz např. *Ťupa proti České republice*, cit. výše, § 48).

59. Bez ohledu na skutečnost, že absenci odůvodnění neumožňují příslušná ustanovení občanského soudního řádu (§ 157), není ani z ústavněprávního pohledu akceptovatelné, aby rozhodnutí, jímž je umožněno zbavení osobní svobody jednotlivce až na jeden rok, vůbec nevyložilo důvody takového závažného zásahu do základních práv a pečlivě nevysvětlilo, proč je nezbytný. Navíc, pokud odůvodnění absentuje, lze také jen s velkými obtížemi posoudit, zda vůbec obvodní soud splnění zákonných podmínek pro zbavení osobní svobody zkoumal důkladně, jak je jeho povinností (viz bod 50 výše).

60. Absencí odůvodnění bylo tedy porušeno právo stěžovatelky na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jehož jedním aspektem je i právo na dostatečné odůvodnění rozhodnutí [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 563/06 ze dne 1. 2. 2007 (N 22/44 SbNU 267)], a v důsledku tak i její právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

3. Vyslechnutí stěžovatelky

61. V nyní posuzované věci obvodní soud stěžovatelku k jednání nepřizval a ani ji nevyslechl. Patrně tak soud jednal na doporučení ze znaleckého posudku, ve kterém znalec uvedl, že účast na jednání nedoporučuje, protože by to mohlo zhoršit psychotické onemocnění stěžovatelky.

62. Podle čl. 38 odst. 2 Listiny má každý právo, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že toto právo je základní zásadou práva na spravedlivý proces (viz z nedávné doby nálezy sp. zn. I. ÚS 1041/14 ze dne 4. 12. 2014, bod 23). Právo osoby účastnit se jednání, v němž je rozhodováno o její osobní svobodě Ústavní soud podrobně rozpracoval v kontextu vazby. Podle této judikatury právo být slyšen v kontradiktorním řízení, v němž je přezkoumávána zákonnost dalšího trvání vazby, patří mezi základní institucionální záruky spravedlnosti řízení o pokračování či skončení omezení osobní svobody. Pokud v takovém řízení není umožněno slyšení obviněného, dochází v případě následného pokračování vazby k ústavně nepřijatelnému omezení svobody [nálezy sp. zn. I. ÚS 573/02 ze dne 23. 3. 2004 (N 41/32 SbNU 397); či nálezy sp. zn. I. ÚS 3326/13 ze dne 15. 1. 2014, bod 17].

63. Na druhou stranu právo na projednání věci v přítomnosti účastníka řízení není právo absolutní a může být přiměřeně a z legitimních důvodů omezeno. Ústavní soud akceptuje, že v některých případech by skutečně účast umístěné osoby u jednání nebyla vhodná, neboť by pro ni mohla být zatěžující s ohledem na její zdravotní stav. Je možné, že tomu tak bylo i v nyní posuzovaném případě.

64. V každém případě však je nutno ještě odlišit právo na projednání věci v přítomnosti účastníka řízení obecně a právo být vůbec slyšen a vyjádřit se k věci. I když neúčast umístěné osoby u jednání v řízení o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu lze s ohledem na její zdravotní stav a skutečnost, že je v řízení zastoupena (ať již zvoleným zástupce nebo ustanoveným advokátem), akceptovat, nelze zpravidla již připustit, že by nebyla k věci vůbec vyslechnuta či by jí vůbec nebyla taková možnost dána.

65. Nakonec v tomto smyslu je nutno vykládat i doporučení znalce. Ten nedoporučil účast stěžovatelky u „hlavního líčení“. Z čehož je zřejmé, že není vhodné přemísťovat stěžovatelku do soudní budovy, ale nijak z toho nelze dovodit, že by soudce neměl stěžovatelku vůbec vidět a vyslechnout. Dané doporučení směřuje k ochraně člověka s duševním postižením a nikoliv k tomu, aby takový člověk byl zkrácen na svých ústavních právech.

66. Ústavní soud považuje za nutné zdůraznit, že osoba s duševním postižením, či obecně zdravotním postižením není objekt, o kterém mohou jiní rozhodovat bez její jakékoliv účasti. Osoba s duševním postižením je člověk, který je nadaný všemi základními lidskými právy, včetně práva na to být slyšen a možnost vyjádřit se k věci v řízení, jehož je účastníkem podle čl. 38 odst. 2 Listiny. Dokonce má právo na to, aby byly přijaty odpovídající úpravy, s cílem usnadnit jí účinné plnění jejich role účastníků soudního řízení (viz bod 53 výše).

67. Ústavní soud již v minulosti v kontextu omezování svéprávnosti kritizoval takový postup obecných soudů, který demonstruje nedostatek respektu k osobnosti účastníka řízení, včetně absence osobního zhlédnutí posuzovaného účastníka, a nedoručení rozhodnutí účastníkovi. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 412/04 ze dne 7. 12. 2005 (N 223/39 SbNU 353) Ústavní soud shledal, že nedoručení rozsudku soud porušil i základní právo stěžovatele na jeho osobnost garantované čl. 5 Listiny, neboť jeho osobnost zvoleným procesním postupem doslova ignoroval. V nálezu sp. zn.

II. ÚS 194/11 ze dne 22. 11. 2012 (N 193/67 SbNU 319) k absenci osobního slyšení posuzované osoby a nedoručení rozsudku uvedl:

„Z tohoto postupu soudu je seznatelný zřejmý nedostatek respektu k osobnosti stěžovatelky, je z něj patrná snaha ulehčit věc "pro dobro soudu samotného", s nímž je zmíněný respekt k osobě stěžovatelky v kolizi. Tento cíl sledovaný obecným soudem při použití popsaného procesního postupu však nelze označit za legitimní, a tím méně šlo o sledování cíle, který by byl nezbytný pro svobodnou a demokratickou společnost, tedy ochrana základních práv jiných osob anebo ochrana veřejného zájmu. Ústavní soud je naopak přesvědčen, že postup soudu je v příkrém rozporu s ideami demokratické a svobodné společnosti, která je založena na respektu státní moci k základním právům jednotlivých osob. V tomto ohledu Okresní soud ... porušil vedle práva na spravedlivý proces i základní právo stěžovatelky na její osobnost garantované čl. 5 Listiny, neboť její osobnost zvoleným procesním postupem ignoroval.“

68. Z judikatury ESLP vyplývá, že jedním z požadavků na řízení týkající se zbavení osobní svobody osob s duševním postižením je, že jí musí být umožněno být slyšena buď osobně, nebo, kde to je nezbytné, skrze nějakou formu zastoupení (rozsudek ESLP ve věci *Winterwerp proti Nizozemsku* ze dne 24. 10. 1979 č. 6301/73, § 60, či *Megyeri proti Německu* ze dne 12. 5. 1992 č. 13770/88, § 22). V novější judikatuře se však již objevuje povinnost přímé osobní účasti dotčené osoby na řízení, což je odůvodňováno jednak povahou řízení, kde jde o tak zásadní věc jako zbavení osobní svobody, a jednak nutností posoudit duševní stav a charakter osobnosti dotčené osoby za účelem měření její nebezpečnosti (viz rozsudek ESLP ve věci *Ruiz Rivera proti Švýcarsku* ze dne 18. 2. 2014 č. 8300/06, § 75). Nutnost osobního vizuálního kontaktu soudce s duševně postiženou osobou, o jejichž záležitostech se rozhoduje, ESLP zdůrazňuje i v kontextu řízení týkajících se omezení svéprávnosti, ať již v rámci čl. 6 Úmluvy (viz rozsudek ESLP ve věci *Shtukurov proti Rusku* ze dne 27. 3. 2008 č. 44009/05, § 73), nebo čl. 8 Úmluvy (viz rozsudek ESLP ve věci *Sýkora proti České republice* ze dne 22. 11. 2012 č. 23419/07, § 107), a odůvodňuje to tím, že daná osoba je nejen stranou řízení, ale i hlavním předmětem zkoumání soudu.

69. Tato odůvodnění plně dopadají i na nyní projednávaný případ rozhodování o omezení osobní svobody. I v tomto řízení, ve kterém se rozhoduje o tom, zda daná osoba podle § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách „bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy“, je nutno především posoudit osobnost a duševní stav dotčeného umístěného člověka. V tomto ohledu jsou si řízení o omezení svéprávnosti a řízení o zbavení osobní svobody duševně postižených osob podobná a procesní záruky v nich musí být obdobné (tento přístup razí i judikatura ESLP - viz např. *Shtukurov proti Rusku* ze dne 27. 3. 2008 č. 44009/05, § 66). Pokud je osobní slyšení Evropským soudem pro lidská práva vyžadováno v řízení o omezení svéprávnosti z důvodu nutnosti osobního zhlédnutí posuzované osoby, je nutno to vyžadovat i v řízení o zbavení osobní svobody z důvodu duševní poruchy, neboť i tam je umístěná osoba hlavním předmětem zkoumání soudu. Rozhodnutí v obou typech řízení mají také stejně závažné dopady do základních práv. Řízení o zbavení osobní svobody může mít dokonce i větší, pokud je svéprávnost omezována v malé míře.

70. Z výše uvedeného vyplývá, že by soud v řízení o přípustnosti dalšího držení umístěného člověka ve zdravotním ústavu měl umístěného člověka osobně zhlédnout a umožnit mu říci svůj názor na věc. To je zároveň vhodné provést v prostředí a za podmínek, které nejsou pro danou osobu se zdravotním postižením nadměru zatěžující. Soudce musí své chování a formu komunikace přizpůsobit zdravotnímu stavu umístěného člověka. Zpravidla bude třeba způsobem komunikace nastolit neformální atmosféru setkání. S tím souvisí i potřeba vhodně zvolit místo výslechu, kde se

umístěná osoba bude cítit dobře. Pokud s ohledem na zdravotní stav umístěné osoby nebude vhodné ji převážet do budovy soudu, má soud k dispozici procesní možnosti, jak této své povinnosti dostát.

71. V době rozhodování obvodního soudu bylo možno výslech stěžovatelky provést jako úkon mimo soudní budovu podle § 3 vyhlášky č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. V současné době je pro tyto účely možné použít institut jiného soudního roku podle § 18 zákona o zvláštních řízeních soudních, k čemuž přistoupil i Ústavní soud při projednávání této ústavní stížnosti. Možnost konat výslech umístěného člověka přímo ve zdravotním ústavu je provedením povinnosti přijmout přiměřené úpravy pro osoby se zdravotním postižením plynoucí z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (viz bod 53 výše).

72. V této souvislosti Ústavní soud podotýká, že nepovažuje za úplně vhodné, že k jinému soudnímu roku je vždy povinnost pozvat všechny účastníky řízení (§ 18 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních). Tím je v řízení o zákonnosti dalšího držení v ústavu i zdravotní ústav (viz § 67 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních). V praxi však může existovat konflikt zájmů mezi umístěnými a zdravotním ústavem a hrozí, že v přítomnosti zástupce ústavu nebude umístěný svobodně vyjadřovat svůj názor. Zákon o zvláštních řízeních soudních přitom nezná období § 100 odst. 3 občanského soudního řádu, podle kterého v případě dětí může soud zjišťovat jejich názor bez přítomnosti dalších osob. Ústavní soud se však ústavností této otázky v jím nařízeném jiném soudním roku nezabýval, neboť seznal, že v nyní posuzovaném případě nebylo podezření, že by stěžovatelka v jiném soudním roku nevyjadřovala svobodně své názory.

73. V nyní posuzované věci však stěžovatelka v řízení, z něhož vzešla napadená rozhodnutí, nijak osobně vyslechnuta nebyla. Argument obvodního soudu že stěžovatelku vyslechl již v řízení o zákonnosti převzetí do zdravotního ústavu, neobstojí. Za prvé stěžovatelka nebyla v tomto řízení vyslechnuta přímo soudem, ale vyšší soudní úředníci. Ústavní soud se nebude nyní vyjadřovat k tomu, neboť to není předmětem ústavní stížnosti, zda výslech vyšším soudním úředníkem je v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu dostatečný. Nicméně, i pokud by výslech provedený vyšším soudním úředníkem byl ústavně konformní v řízení o zákonnosti převzetí, které je svázáno velmi krátkou lhůtu, nepostačuje to již v řízení o přípustnosti dalšího držení. Je úkolem soudce, aby se osobně seznámil s člověkem, o jehož osobní svobodě rozhoduje.

74. Za druhé v řízení o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu je nutno umístěného člověka zhlédnout a vyslechnout znovu. Předmět tohoto řízení je odlišný a závažnější oproti řízení o zákonnosti převzetí. V tomto řízení se rozhoduje o zbavení osobní svobody až na jeden rok, a nikoliv pouze o dočasné krátkodobé zbavení osobní svobody právě do rozhodnutí v řízení o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu. V době případného výslechu v rámci řízení o zákonnosti převzetí také není k dispozici klíčový důkaz – znalecký posudek, ke kterému musí mít umístěný člověk možnost se osobně vyjádřit. V neposlední řadě toto řízení se vede až několik měsíců po rozhodnutí o přípustnosti převzetí a stav umístěného člověka se v mezidobí může podstatně změnit.

75. Nutnost osobního slyšení přímo soudcem je zdůrazňována i obecnými soudy v kontextu rozhodování o omezení svéprávnosti. Lze poukázat na rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. září 2014 č. j. 26 Co 197/2014-100, kde soud dospěl k ústavně konformnímu závěru, že v řízení o omezení svéprávnosti musí posuzovaného zhlédnout soud, což má být soudce nebo senát a nikoliv například vyšší soudní úředník. Odůvodnění krajského soudu, se kterým se Ústavní soud plně ztotožňuje a které lze

analogicky vztáhnout i na rozhodování v řízení o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu, bylo následovné. Výklad, že soudem je míněn soudce či senát, „je v souladu s tím, že zákonodárce s účinností od 1. 1. 2014 dává najevo, že je naprosto stěžejní nerozhodovat o tak závažném zásahu do svobody člověka, jakým je omezení svéprávnosti, ‘od stolu’, ale slyšet názor posuzovaného, popřípadě ho alespoň vidět. Jinak se totiž o osudu člověka rozhoduje na základě osobního kontaktu s ním a jinak jen na základě informací obsažených ve spise. Před vlastním rozhodnutím musí soudce vyvinout potřebné úsilí k tomu, aby zjistil názor člověka, o jehož svéprávnosti rozhoduje. Je přitom třeba, aby použil takový způsob dorozumívání, který si vybere člověk, o jehož omezení svéprávnosti se jedná.“

76. Vyslechnutí a zhlédnutí člověka s duševním postižením při rozhodování o omezení jeho svéprávnosti či v řízení o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu přímo soudcem též úzce souvisí s kvalitou odůvodnění konkrétního soudního rozhodnutí. Rozsáhlé studium spisového materiálu, znaleckého posudku či lékařských zpráv je časově a odborně náročné, přitom právě osobní setkání s člověkem, o němž soudce rozhoduje, někdy má pro soudce mnohem větší vypovídací hodnotu. Argumenty pro i proti dalšímu držení ve zdravotním ústavu mohou začít být jasně zřetelné právě díky tomu, že soudce uvidí dotčenou osobu „naživo“. V případě, že soudce zhlédne umístěnou osobu ve zdravotním ústavu, osobně také pozná prostředí, v němž bude podle jeho rozhodnutí konkrétní člověk trávit část svého života, a to soudci umožní i posoudit, zda umístěnému pobyt v tomto prostředí prospívá.

77. Z výše uvedeného vyplývá, že tím, že obvodní soud v řízení, kde rozhodoval o tak závažné věci jako zbavení osobní svobody stěžovatelky až na jeden rok, stěžovatelku vůbec osobně nezhlédl a nedal jí možnost vyjádřit se osobně k věci, aniž by tento postup jakkoliv odůvodnil, porušil její právo na spravedlivý proces podle čl. 38 odst. 2 Listiny a v důsledku tak i její právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

4. Efektivní právní zastoupení

78. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá také, že její zastoupení ustanovenou advokátkou nebylo efektivní. Ústavní soud však podotýká, že k této otázce nemá dostatek informací. Ze spisu, který má Ústavní soud k dispozici, je sice zřejmé, že se advokátka nezúčastnila jednání dne 13. 8. 2013 v Nemocnici v rámci řízení o vyslovení přípustnosti převzetí stěžovatelky do zdravotního ústavu, není však jasné, zda v tu dobu již věděla, že byla ustanovena opatrovnící, což se stalo pouhý den předtím. Obecně lze ze spisu dovodit určitou pasivitu ustanovené advokátky a absenci efektivní komunikace mezi ní a stěžovatelkou, či jejím otcem. Sama ustanovená advokátka se však k ústavní stížnosti, ač k tomu byla Ústavním soudem řádně vyzvána, nevyjádřila. Zároveň Ústavní soud nepovažoval za nutné se otázkou, zda skutečně došlo k nečinnosti ustanoveného opatrovníka, které bylo obvodním soudem tolerováno, což může způsobit porušení základních práv umístěného člověka [viz např. nález sp. zn. IV. ÚS 273/05 ze dne 11. 1. 2007 (N 7/44 SbNU 73), bod 14], blíže zabývat, neboť rozhodnutí obvodního soudu v ústavněprávním přezkumu neobstojí již z výše uvedených důvodů. Obecně však k otázce zastoupení soudem zvoleným opatrovníkem v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo dalším držení ve zdravotním ústavu Ústavní soud poznamenává následující.

79. Povinnost ustanovit umístěnému člověku opatrovníka z řad advokátů byla do občanského soudního řádu vložena novelou provedenou zákonem č. 205/2005 Sb.

s účinností od 1. 8. 2005. Důvodem byla potřeba posílení procesních práv umístěného a zamezení tomu, aby zastoupení bylo pouze formální. Formálnost zastupování ustanoveným opatrovníkem Ústavní soud kritizoval již v řadě svých rozhodnutí (viz zmíněný nálezn sp. zn. IV. ÚS 273/05 ze dne 11. 1. 2007 (N 7/44 SbNU 73), bod 14 a tam uvedené odkazy]. Ve své judikatuře také zdůraznil, že pokud opatrovníka, coby zástupce účastníka řízení, ustanoví soud, odpovídá za to, že opatrovník bude hájit práva a oprávněné zájmy účastníka řízení [viz například nálezn sp. zn. II. ÚS 194/11 ze dne 22. 11. 2012 (N 193/67 SbNU 319)]. Právní zastoupení soudem ustanoveným opatrovníkem musí být efektivní. V kontextu opatrovníka ustanoveného osobě neznámého pobytu Ústavní soud specifikoval, že úkolem ustanoveného opatrovníka je hájit zájmy zastoupeného, což „představuje mj. studium spisu, podávání vyjádření a vedení celého sporu za nepřítomného tak, jak by takovou povinnost byl nucen plnit smluvní zástupce.“ [nálezn sp. zn. I. ÚS 559/2000 ze dne 25. 9. 2002 (N 111/27 SbNU 233)].

80. Nutnost efektivního zastoupení osob s duševním postižením zdůrazňuje ve své judikatuře i Evropský soud pro lidská práva. Podle něj je „řádné právní zastoupení včetně kontaktu mezi právním zástupcem a stěžovatelem nezbytné, ba dokonce zásadní pro zajištění skutečné kontradiktornosti řízení a ochrany legitimních zájmů stěžovatele“ (rozsudek ESLP ve věci *M. S. proti Chorvatsku č. 2* ze dne 19. 2. 2015 č. 75450/12, § 155 a další rozhodnutí tam odkazované). Pokud ustanovený právní zástupce umístěnou osobu nenavštíví, nemůže v řízení účinně hájit její stanoviska a umístěná osoba ani nemůže mít prospěch z jeho právních rad ohledně daného řízení a nevhodnější dalšího postupu (tamtéž, § 151). Znepokojení nad skutečností, že v řízení o přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, se někteří ustanovení opatrovníci ani s umístěným člověkem nesetkají, vyjádřil i Výbor pro lidská práva Organizace spojených národů (Závěrečná doporučení pro Českou republiku ze dne 9. 8. 2007, č. CCPR/C/CZE/CO/2, § 14).

81. Je zřejmé, že v praxi některé osoby, které jsou drženy ve zdravotních ústavech, nejsou schopny si zvolit svého zástupce pro řízení. Tak se tomu patrně stalo i v případě stěžovatelky. To samo o sobě není porušením práva na právní pomoc a možnost zvolit si svého zástupce. Toto omezení vychází z fakticity. Nicméně, tím spíše je poté třeba trvat na náležitě kvalitě zastoupení soudem ustanoveným opatrovníkem, které nesmí být pouze formální.

82. Ústavní soud je tedy toho názoru, že aby byla dostatečně chráněna procesní práva umístěných osob, je nutné, aby ustanovený opatrovník důsledně hájil oprávněné zájmy osoby, kterou zastupuje. Jako úplné minimum je nutné, aby měl kontakt s osobou, kterou zastupuje. Pokud zdravotní stav dané osoby vylučuje navázání kontaktu, nezbavuje to opatrovníka povinnosti tuto osobu alespoň zhlédnout. Bez toho nelze vůbec uvažovat, že by opatrovník byl seznámen se situací umístěné osoby a zastoupení by mohlo být efektivní.

83. Ústavní soud se naopak nedomnívá, že je povinností ustanoveného opatrovníka vždy podat opravné prostředky. V rozsudku ESLP ve věci *Czekalla proti Portugalsku*, ze dne 10. 10. 2002 č. 38830/97, na který poukazuje kolizní opatrovník stěžovatelky, ESLP rozhodoval v situaci, kdy ustanovený obhájce opravný prostředek sice podal, ale formálně chybně. Z tohoto rozsudku nijak nelze dovodit, že by ustanovený zástupce musel vždy využívat všech opravných prostředků. Zdravotní stav umístěné osoby může objektivně být takový, že pobyt ve zdravotním ústavu bude nutný pro ochranu jeho zdraví nebo života.

5. Právo na přístup k soudu

84. Čl. 36 odst. 1 Listiny garantuje právo každého domáhat se svého práva u soudu. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu se právo na přístup k soudu vztahuje i na přístup k vyšším instancím, tedy na podání opravných prostředků, je-li tato možnost zakotvena v právním řádu [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 3304/13 ze dne 19. 2. 2014, bod 64; nález sp. zn. III. ÚS 938/06 ze dne 15. 1. 2009 (N 9/52 SbNU 99); či nález sp. zn. IV. ÚS 2040/12 ze dne 12. 12. 2012].

85. Stěžovatelka v dané věci skrze svého opatrovníka podala odvolání proti napadenému rozsudku obvodního soudu, avšak toto bylo odvolacím soudem odmítnuto jako podané osobou neoprávněnou.

86. Tento důvod však zjevně akceptovat nelze. V době, kdy otec stěžovatelky za ni podal odvolání, byl jejím opatrovníkem, neboť tato byla zbavena způsobilosti k právním úkonům. Přitom opatrovník je zákonný zástupce fyzické osoby, která byla rozhodnutím soudu zbavena způsobilosti k právním úkonům (§ 27 odst. 2 starého občanského zákoníku, který byl účinný v době podání odvolání) a jako takový byl způsobilý za ni jednat (§ 26 starého občanského zákoníku). Úkony opatrovníka stěžovatelky měly být tedy považovány za úkony samotné stěžovatelky.

87. Účastník řízení je sám oprávněn podávat odvolání, i když má svého zástupce, kterým v dané věci byla soudem ustanovená opatrovnice. Odvolání podané samotným účastníkem nelze tedy považovat za odvolání podané osobou neoprávněnou. Nelze také opomenout, že institut ustanovení advokáta jako zástupce v řízení o přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, pokud si umístěný člověk zástupce sám nezvolí, slouží k vyšší ochraně práv a zájmů umístěného a nelze jej interpretovat způsobem, který fakticky ochranu práv a zájmů umístěného snižuje a vylučuje jej z možnosti činit vlastní relevantní úkony v řízení.

88. Ústavní soud dodává, že v nyní posuzovaném případě nebyla opatrovnice stěžovatelce zvolena z důvodu nějaké kolize zájmů mezi stěžovatelkou a jejím otcem (opatrovníkem), což by za určitých okolností mohlo odůvodnit rozhodnutí soudu, že otec nemůže v daném řízení stěžovatelku zastupovat. Opatrovnice byla stěžovatelce ustanovena jen proto, že tato si sama zástupce pro řízení nezvolila a zákon přitom zastoupení povinně vyžaduje. Zároveň s otcem stěžovatelky obvodní soud patrně nejednal z toho důvodu, že jeho ustanovení opatrovníkem stěžovatelky dosud v době zahájení řízení o dalším držení ve zdravotním ústavu nenabylo účinnosti. Jakmile se tak již stalo, není pochyb o tom, že otec mohl jednat jménem stěžovatelky i v tomto řízení.

89. Ve svém vyjádření k ústavní stížnosti však městský soud také argumentoval, že i kdyby odvolání nebylo odmítnuto jako podané osobou neoprávněnou, bylo beztak podáno opožděně. Pro posouzení opodstatněnosti tohoto argumentu je nezbytné se zabývat otázkou, zda napadený rozsudek mohl nabýt právní moci, pokud nebyl doručen stěžovatelce.

90. Rozhodnutí o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu má přímé dopady na umístěného, jenž je tímto rozhodnutím zbaven osobní svobody. Ač to zákon výslovně neupravoval a ani neupravuje, praxe vychází z toho, že tento rozsudek je třeba doručit i umístěnému osobně (viz i komentářová literatura: Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1425). Tento názor zjevně sdílel i obvodní soud v napadeném rozsudku, neboť považoval za nutné výrokem rozhodnout, že rozsudek se stěžovatelce doručovat nebude. Vycházel tak patrně z analogie § 191c odst. 1 občanského soudního řádu v tehdejší znění, podle

kterého se usnesení, že k převzetí došlo ze zákonných důvodů, doručí umístěnému člověku, pokud to jeho zdravotní stav dovoluje.

91. Nová právní úprava povinnosti doručit rozhodnutí o převzetí ze zákonných důvodů i umístěnému člověku (§ 79 zákona o zvláštních řízeních soudních) žádné výjimky z této povinnosti nepřipouští a dokonce soudu přikazuje, aby učinil jiná vhodná opatření, aby se umístěný člověk mohl vhodnou formou s obsahem rozhodnutí seznámit a měl jej k dispozici. Ústavní soud je toho názoru, že tuto úpravu je nutno přiměřeně aplikovat i u rozsudku, že další držení člověka v ústavu je přípustné. Toto rozhodnutí může totiž do osobní sféry člověka mít ještě vážnější dopady, neboť jej může zbavit osobní svobody až na jeden rok, jak se stalo i v nyní posuzovaném případě.

92. Otázkou však je, zda obvodní soud, který rozhodoval za účinnosti předchozí právní úpravy, byl v napadeném rozsudku oprávněn rozhodnout, že se stěžovatelce rozsudek nedoručí. V kontextu omezování svéprávnosti Ústavní soud již dovodil, že nedoručení rozsudku o omezení svéprávnosti je možné pouze výjimečně a tato zákonná možnost musí být interpretována úzce, neboť nedoručení rozsudku může být výrazem nedostatku respektu soudu k osobnosti umístěného člověka podle čl. 5 Listiny [nález sp. zn. IV. ÚS 412/04 ze dne 7. 12. 2005 (N 223/39 SbNU 353); nález sp. zn. II. ÚS 303/05 ze dne 13. 9. 2007 (N 141/46 SbNU 361); a nález sp. zn. II. ÚS 194/11 ze dne 22. 11. 2012 (N 193/67 SbNU 319)]. Obdobný názor o výjimečnosti nedoručení rozsudku zastává ve své judikatuře i Evropský soud pro lidská práva (viz rozsudek ESLP ve věci *Sýkora proti České republice* ze dne 22. 11. 2012 č. 23419/07, § 109-110). Obdobně jako v případě osobního výslechu lze tuto judikaturu analogicky vztáhnout na řízení o zbavení osobní svobody osob pro jejich duševní poruchu. I v tomto případě může být nedoručení rozsudku výrazem nedostatku respektu soudu k osobnosti umístěného člověka podle čl. 5 Listiny.

93. Ústavní soud si je vědom, že v některých případech zdravotní stav umístěného člověka bude vylučovat jeho schopnost sám pochopit význam a obsah rozhodnutí. Nelze však připustit, aby umístěné osobě nebyla vůbec dána možnost tak učinit. Není možné člověka zbavit osobní svobody až na dobu dvanácti měsíců bez toho, aby byla vynaložena potřebná snaha mu tuto informaci sdělit. To by bylo odrazem právě zmíněného nedostatku respektu k umístěnému člověku jako subjektu práv s vlastní přirozenou důstojností (čl. 1 Listiny). Nedoručením rozsudku se umístěné osobě rovněž odpírá právo podat proti rozhodnutí opravné prostředky. Bez doručení nemá umístěný člověk informace, neví, v jakém je právním postavení a neví, jak se bránit. Navíc tato povinnost doručení není spojena s žádnou nadměrnou nebo nepřekonatelnou zátěží na straně soudu. Občanský soudní řád pamatuje i na situace, v nichž zdravotní stav umístěné osoby jí neumožní ani příjem rozsudku potvrdit (viz § 50g odst. 6 občanského soudního řádu).

94. Zároveň Ústavní soud zdůrazňuje, že povinnost doručení rozsudku o přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu nenahrazuje splnění povinnosti zajistit, aby se umístěný člověk mohl vhodnou formou s obsahem rozhodnutí seznámit, pokud mu jeho zdravotní stav neumožňuje plně pochopení samotného textu rozsudku. Umístěna osoba musí mít možnost se efektivně seznámit s tím, že její osobní svoboda je omezena a z jakých důvodů se tak stalo. Tato povinnost je provedením závazku přijmout přiměřené úpravy pro osoby se zdravotním postižením plynoucí z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (viz bod 53 výše).

95. V nyní posuzovaném případě k nedoručení napadeného rozsudku stěžovatelce patrně (jak uvedeno výše, rozsudek není odůvodněn) obvodní soud vedly stejné důvody jako u nepřizvání stěžovatelky k jednání. Znalec ve znaleckém posudku doručení rozsudku stěžovatelce nedoporučil, neboť by to mohlo „zhoršit její psychotické

onemocnění a také proto, že její porozumění smyslu a účelu soudního rozhodnutí je velmi pochybné“. Znalec však svůj závěr, že doručení rozsudku stěžovatelce, by „mohlo zhoršit její psychotické onemocnění“ nijak neodůvodňuje a ani neuvádí, zda jde pouze o teoretickou možnost či zda toto zhoršení skutečně reálně hrozí. Tento závěr znalce Ústavní soud nepovažuje za dostatečný podklad pro rozhodnutí, kterým bylo tak zásadně zasaženo do práv stěžovatelky. Byť tedy takové rozhodnutí mohlo sledovat legitimní cíl (ochranu zdravotního stavu, a tedy práv samotné stěžovatelky) nebylo v řízení dostatečně prokázáno, že by opatření bylo tomuto cíli přiměřené. Nebylo ani dostatečně prokázáno, že toto opatření je schopno daného cíle vůbec dosáhnout.

96. Tím, že obvodní soud rozsudek stěžovatelce nedoručil, ji fakticky zbavil možnosti se proti rozsudku bránit. Jak vyplývá ze spisového materiálu, ustanovená opatrovnice pro detenční řízení byla nečinná a se stěžovatelkou ani s jejím otcem nekomunikovala. Obvodní soud zároveň vůbec nekomunikoval ani s otcem stěžovatelky, ačkoliv věděl, že otec byl, byť dosud nepravomocně, ustanoven opatrovníkem stěžovatelky. Přitom obvodnímu soudu nic nebránilo otce stěžovatelky o jednání informovat, případně se jej nebo příslušného okresního soudu, dotázat, zda jeho ustanovení opatrovníkem již nabylo účinnosti. Pokud by tak učinil, zjistil by, že se tak stalo již 12. 9. 2013, tedy téměř měsíc před konáním jednání. Přitom skutečnost, že listinu prokazující ustanovení opatrovníkem okresní soud otci stěžovatelky zaslal až s dvouměsíčním zpožděním, nelze v žádném případě interpretovat v neprospěch stěžovatelky, potažmo jejího otce.

97. Obvodní soud tedy pochybil, pokud rozsudek stěžovatelce nedoručil a jeho doručení nebylo řádné. Proto stěžovatelce lhůta k podání odvolání nepočala běžet a její odvolání podané dne 23. 12. 2013 nemohlo být podáno opožděně.

98. Všechny výše uvedené okolnosti měl městský soud vzít v potaz a pečlivě zvažovat (viz body 50-51 výše), zda jsou v detenčním řízení řádně hájeny zájmy stěžovatelky. To však městský soud neučinil a naopak odvolání podané jejím otcem odmítl z čistě formálních důvodů, které byly zjevně mylné (viz bod 86 výše). Napadeným usnesením tak městský soud porušil právo stěžovatelky na přístup k odvolacímu soudu v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny a s ohledem na předmět řízení i její právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

D. Závěr

99. Ústavní soud shrnuje, že **v řízení o přípustnosti dalšího držení v ústavu se rozhoduje o zbavení osobní svobody umístěného člověka, což je závažný zásah do jeho základních práv. Tomu musí odpovídat i vysoká míra ochrany procesních práv. Rozhodnutí soudu musí obsahovat řádné a vyčerpávající odůvodnění, v čem je spatřováno naplnění hmotněprávních podmínek zákonnosti zbavení osobní svobody podle § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách. Soudce by měl umístěného člověka osobně zhlédnout a umožnit mu se k věci vyjádřit, a to zpravidla v rámci jiného soudního roku konaného přímo ve zdravotním ústavu. Rozsudek je nutno doručit i osobně umístěnému člověku, a zároveň učinit jiná vhodná opatření, aby se umístěný člověk mohl vhodnou formou s obsahem rozhodnutí seznámit.**

100. Těmto požadavkům napadená rozhodnutí nevyhovovala. Ústavní soud rekapituluje, že okresní soud své napadené rozhodnutí neodůvodnil a městský soud zamezil stěžovatelce v přístupu k soudu tím, že nesprávně vyložil způsob doručování

v posuzované věci, a to u tak závažné věci, kdy jde o zbavení osobní svobody na jeden rok a kdy je ve hře právo tak zranitelné osoby jako je osoba s duševním postižením. Z těchto a dalších výše uvedených důvodů proto Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ústavní stížnosti stěžovatelky vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) stejného zákona napadená rozhodnutí zrušil, a to pro rozpor s ústavně zaručenými právy stěžovatelky podle čl. 8 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

101. Závěrem Ústavní soud konstatuje, že **výše uvedené povinnosti obecných soudů v řízeních o přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu, obdobně jako v řízení o omezení svéprávnosti, by měly zohlednit i organizační předpisy a správa justice. Jde totiž o významnou, důležitou a často náročnou rozhodovací agendu a soudcům by měly být vytvořeny náležité podmínky pro její řádné vykonávání.**

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 23. března 2015

Ludvík David
předseda senátu